

Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology

วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ

<https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JSBA/index>

Wad Wangtawantok Nakhon Si Thammarat, Thailand

pp. 37-53

บทความวิจัย

วิเคราะห์การรอกการลงโทษพระสงฆ์ไทยและฆราวาส ในกระบวนการยุติธรรมไทย*

THE RESEARCH OF PUNISHMENT SUSPENSION OF BUDDHIST MONK AND SECULAR OF THE CRIMINAL JUSTICE IN THAILAND

ประเสริฐ ลิ้มประเสริฐ¹, พระสิทธินิติธาดา¹

Prasert Limprasert¹, Phra Sitthinithithadha¹

¹คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระนครศรีอยุธยา

¹Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phra Nakhon Si Ayutthaya, Thailand

¹Corresponding author E-mail: jadekamolgroup@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการลงโทษของพระสงฆ์และฆราวาสโดยไม่รอกการลงโทษในกระบวนการยุติธรรมไทย การลงโทษพระภิกษุตามพระวินัยและกฎหมายอาญา 2) ศึกษาการรอกการลงโทษพระสงฆ์ไทยและฆราวาสในกระบวนการยุติธรรมไทย และ 3) เสนอแนวทางปฏิบัติในการรอกการลงโทษพระสงฆ์ไทยและฆราวาสตามแนวทางปฏิบัติในกระบวนการยุติธรรม เป็นวิจัยเชิงคุณภาพศึกษาข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสาร เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ 1) พระสงฆ์ 2) ฆราวาส ประกอบด้วย ทนายความ ตำรวจ พนักงานอัยการ ผู้พิพากษา และเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ ทั้งหมด 10 คน เลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา และสรุปผลการศึกษาพบว่า 1) การลงโทษของพระสงฆ์และฆราวาสโดยไม่รอกการลงโทษ กรณีพระสงฆ์ประพฤตินอกวินัยทำความผิดเป็น

* Received 15 November 2022; Revised 28 November 2022; Accepted 30 November 2022

อาบัติปาราชิกจะกลับคืนสถานะเป็นฆราวาส การกล่าวหาว่าพระสงฆ์รูปใดกระทำความผิดทางอาญา และมีการบังคับให้พระสงฆ์รูปนั้นสละสมณเพศ (จับ สีก) ขั้นตอนการพิจารณาคดีหรือดำเนินคดีเป็นไปตามกระบวนการยุติธรรมในกระบวนการพิจารณาคดีที่มีกฎหมายรองรับ ส่วนการลาสิกขาบทนั้นเป็นเรื่องของกระบวนการปกครองของคณะสงฆ์ที่ขึ้นอยู่กับฐานความผิดมากกว่า และหากศาลพิสูจน์ว่าเป็นความเท็จ สามารถกลับมาบวชเป็นพระได้ดังเดิม 2) การรอลงโทษพระสงฆ์ไทยและฆราวาส นำหลักประชาธิปไตยที่รับรองสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาคของประชาชน โดยยึดกฎหมายและกระบวนการทางกฎหมายแห่งรัฐธรรมนูญ และนำหลักบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ ใช้วิเคราะห์การรอลงโทษ และ 3) แนวทางปฏิบัติการรอลงโทษพระสงฆ์ไทยและฆราวาส คือ ควรมีการปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติกฎหมายให้มีความชัดเจน ครอบคลุม และเหมาะสมกับสถานการณ์

คำสำคัญ: การรอลงโทษ, พระสงฆ์, ฆราวาส, กระบวนการยุติธรรมไทย

Abstract

The purposes of this article were to: 1) Study punishment of Buddhist monk and secular in punishment accordance of the criminal justice in Thailand, 2) Study punishment suspension of Buddhist monk and secular of the criminal justice in Thailand, and 3. Propose the practice guidelines in punishment suspension of Buddhist monk and secular in practice guidelines of the criminal justice in Thailand. The study was qualitative research by document data analysis, tool is an in-depth interview. Key informant was such as: 1) Buddhist monk, and 2) secular consisting of lawyers, police, public prosecutors, judges and corrections officers of 10 persons, by selecting a specific sample, content analysis and summarize the overview. The research was found that: 1) punishment of Buddhist monk and secular in punishment accordance in case of bad behavior of Buddhist monks, it is usually to restore secular status. Blame any form of monks for violating the criminal law and forcing Brahman's desire and monks to arrest, procedure for judicial proceedings or prosecution is in accordance with the

judicial process in the judicial process supported by law. As for the farewell, it is a matter of the sangha's administrative process that depends more on the guilt. and if the court proves it to be false able to return to be ordained as a monk, 2) punishment suspension of Buddhist monk and secular in the principle of democracy guarantees people's rights, freedom and equal constitutional procedures The purpose of this study is to analyze the effectiveness, fairness and non-discrimination of punishment, and 3) Propose the practice guidelines in punishment suspension of Buddhist monk and secular addition: legal provisions should be clear, comprehensive and appropriate.

Keywords: Punishment Suspension, Buddhist Monk, Secular, Criminal Justice in Thailand

บทนำ

ในสังคมปัจจุบันอาชญากรรมเป็นปัญหาสำคัญที่นับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น ทำให้การคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีความสำคัญอย่างยิ่งใน การที่จะอำนวยความสะดวกและความยุติธรรมให้กับสังคมและถือเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่รัฐ บังคับใช้ในสังคมเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้เสียหายในรัฐ ทั้งยังเป็นการเสริมสร้าง ความสงบเรียบร้อยให้กับสังคมภายในกรอบของกฎหมายจึงจำเป็นที่จะต้องใช้กระบวนการ ยุติธรรมทางอาญาให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งมาตรการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในกระบวนการ ยุติธรรมทางอาญานั้นถือเป็นมาตรการที่ควรให้ความสำคัญ เนื่องจากเมื่อมีการกระทำความผิด เกิดขึ้นผู้เสียหายเป็นบุคคล ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและ มีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการยุติธรรมในการพิจารณาคดี เพราะผู้เสียหายเป็นบุคคล ที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดโดยตรง ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายไม่ว่าจะเป็น ต่อร่างกาย หรือทรัพย์สิน นอกจากนี้ เมื่อคดีได้เข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีของศาลผลกระทบ จากการกระทำความผิดยังส่งผลกระทบต่อบุคคลใกล้ชิดของผู้เสียหายอีกด้วย ปัจจุบันหลายประเทศให้ ความสำคัญในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญามากขึ้น มีการจัดตั้งองค์กรและ หน่วยงานต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย รวมทั้งการออกกฎหมาย และหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นไป อย่างมี

ประสิทธิภาพ (ชนะรัตน์ ผกาพันธ์, 2560) ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องบัญญัติกฎหมายเพื่อควบคุมพฤติกรรมมนุษย์ หากเกิดการละเมิดกฎหมายจะต้องลงโทษผู้กระทำผิด ซึ่งวัตถุประสงค์ของการลงโทษก็เพื่อเป็นการยับยั้งข่มขู่ (Deterrence) เพื่อให้เกิดการเกรงกลัวต่อการลงโทษ (ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์, 2535) ซึ่งการกระทำผิดอิทธิพลมาจากสภาพแวดล้อม บิบบังคับ หรือความผิดปกติของร่างกาย จิตใจเป็นสาเหตุนำไปสู่การกระทำผิด (Determinism) (อัษฎางค์ เชี่ยวธาดา, 2549) ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้นสามารถจำแนกเป็นสองรูปแบบ ได้แก่ Crime Control และ Due Process Crime Control Model ซึ่งมีมาตรการในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน (Due Process) ที่มีประสิทธิภาพ (อำนาจ เนตยสุภา, 2563)

ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่เกิดจากกระบวนการยุติธรรมนั้น เป็นกลไกที่สำคัญที่สุดที่จะคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและผลประโยชน์ของประชาชนและเป็นหลักประกันสิทธิความเสมอภาคของทุกคนภายใต้กฎหมาย (อัษฎางค์ เชี่ยวธาดา, 2549) การบังคับใช้กฎหมาย (Law enforcement) เป็นรากฐานสำคัญที่จะนำพาสังคมไปสู่ความสงบสุขและความเป็นระเบียบเรียบร้อย โดยเฉพาะบทบาทของกระบวนการยุติธรรมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม ซึ่งเป็นปัญหาที่ก่อให้เกิดความสูญเสียต่อชีวิตร่างกายและทรัพย์สินของประชาชน รวมถึงยังเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของสังคม (สุนนทิพย์ จิตสว่าง, 2563) ทั้งนี้ กระบวนการยุติธรรมจึงเป็นการดำเนินงานเพื่อให้ความยุติธรรมแก่ผู้กระทำผิดกฎหมายและอำนวยความสะดวกแก่สังคม (สุนนทิพย์ จิตสว่าง, 2563) นอกจากนี้ ยังพบถึงปัญหาผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมยังเป็นกลุ่มบุคคลที่ถูกกละเลยอยู่มาก กฎหมายอาญาของไทยยังไม่ได้มีบทบัญญัติถึงการจ่ายค่าชดเชย หรือค่าทดแทนสำหรับเหยื่ออาชญากรรมแต่ประการใด ผู้เสียหายจึงต้องดำเนินการฟ้องร้องเรียกจากผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือพระราชบัญญัติรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ในเรื่องละเมิด (ศรีลา ทองกลาง, 2563) จากปัญหาดังกล่าว อาจเกิดจากการให้รัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจมากเกินไปย่อมกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน ในขณะเดียวกันหากต้องการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนมากก็ต้องจำกัดการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐ ดังที่เกิดเป็นข้อโต้แย้ง คือเมื่อเกิดอาชญากรรมรุนแรงเพิ่มขึ้น สังคมจะเรียกร้องให้เพิ่มบทลงโทษ และให้เจ้าหน้าที่รัฐจริงจังกับการจัดการกับอาชญากรอย่างเด็ดขาด แต่บางครั้งเจ้าหน้าที่รัฐมีอำนาจมากเกินไป สังคมก็จะเรียกร้องให้จำกัดการใช้อำนาจรัฐเพื่อป้องกันมิให้เกิดการล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของสาธารณชน จากเหตุผลดังกล่าวทำให้เกิดกระบวนการการรอลงโทษเป็นแนวคิดของ

การแก้ปัญหอาชญากรรม โดยเน้นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดในข้อหาที่ไม่ร้ายแรงให้กลับตัวเป็นพลเมืองดี โดยไม่ส่งตัวผู้กระทำผิดเข้ารับโทษจำคุกในเรือนจำ และเป็นวิธีการเลี้ยงโทษจำคุกระยะสั้นที่ศาลนิยมใช้มากที่สุด คือ การรอการลงโทษ ดังนั้น การรอการลงโทษตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายก็เพื่อบังคับเน้นการลงโทษเพื่อแก้ไข มิใช่เป็นการแก้แค้น กระบวนการยุติธรรมจึงได้ดำเนินงานตามเจตนารมณ์ที่กฎหมายกำหนดไว้ หากแต่อาจยังเป็นประเด็นที่ก่อให้เกิดความไม่เห็นด้วยในสังคมเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมในการนำมาตรการดังกล่าวมาใช้ที่เหมาะสม (Aker, R. L., 1955)

ประเทศไทยนั้นส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ อันมีพระสงฆ์เป็นนักบวชหรือสาวกผู้เผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอน ซึ่งจากผลสำรวจพระภิกษุ สามเณรของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติประจำปี 2562 ข้อมูล ณ วันที่ 31 สิงหาคม 2562 มีพระภิกษุ สามเณร ทั่วประเทศจำนวน 250,851 รูป ซึ่งในปัจจุบัน พบว่า การกล่าวหาว่าพระสงฆ์กระทำความผิดอาญานั้นมีจำนวนมากขึ้นเช่นกัน ซึ่งในหลักการแล้วผู้ที่ยังมิได้ถูกตัดสินหรือมีคำพิพากษาว่ากระทำความผิดจริงนั้น ยังถือว่าเป็นผู้บริสุทธิ์และมีสิทธิในการต่อสู้คดีพิสูจน์ข้อกล่าวหาของตนเอง แต่ยังคงมีปัญหามาจากบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติให้พระภิกษุรูปใดถูกจับโดยต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา หากพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการไม่เห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราว และเจ้าอาวาสแห่งวัดที่พระภิกษุรูปนั้นสังกัดไม่รับมอบตัวไว้ควบคุม หรือพนักงานสอบสวนไม่เห็นสมควรให้เจ้าอาวาสรับตัวไปควบคุม หรือพระภิกษุรูปนั้นมิได้สังกัดในวัดใดวัดหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจจัดดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศเสียได้ จากนั้นเมื่อจะต้องจำคุก กักขังหรือขัง และรอคำพิพากษาของศาลยังให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติการตามคำพิพากษา หรือคำสั่งของศาลมีอำนาจดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศเสียได้ และรายงานให้ศาลทราบถึงการสละสมณเพศ ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 29 และ 30 มีลักษณะที่ขัดแย้งต่อพระวินัยและรัฐธรรมนูญหากพระสงฆ์ผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา และถูกดำเนินการตามมาตราดังกล่าวแล้ว หากสามารถพิสูจน์ตนเองผ่านกระบวนการยุติธรรมว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ การที่พระสงฆ์ผู้นั้นถูกดำเนินการให้สละสมณเพศย่อมเป็นการกระทำที่ไม่เป็นธรรมต่อพระสงฆ์ จึงเป็นปัญหาที่ว่ากฎหมายที่บังคับใช้ในปัจจุบันมีความเหมาะสมกับข้อเท็จจริง และบริบทของสังคมในปัจจุบันหรือไม่ จากสถานการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญและสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์การรอการลงโทษพระสงฆ์ไทยและฆราวาสในกระบวนการยุติธรรมไทย เพื่อสร้างความเข้าใจอันดี และถูกต้องระหว่างการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมทางอาญากับความคิดเห็นของสาธารณชน เพื่อให้เกิด

ความเหมาะสมระหว่างความมีประสิทธิภาพสูงทั้งในการป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรม (Crime Control) และมาตรการในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน (Due Process) รวมถึงกระบวนการยุติธรรมในทางอาญาของไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการลงโทษของพระสงฆ์และฆราวาสโดยไม่รอกการลงโทษในกระบวนการยุติธรรมไทย การลงโทษพระภิกษุตามพระวินัยและกฎหมายอาญา
2. เพื่อศึกษาการรอกการลงโทษพระสงฆ์ไทยและฆราวาสในกระบวนการยุติธรรมไทย
3. เสนอแนวทางปฏิบัติในการรอกการลงโทษพระสงฆ์ไทยและฆราวาสตามแนวทางปฏิบัติในกระบวนการยุติธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง วิเคราะห์การรอกการลงโทษพระสงฆ์ไทยและฆราวาสในกระบวนการยุติธรรมไทย เป็นวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ด้านขอบเขตการวิจัย

1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจงเป็นบุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายอาญาและมีอายุ 30 ปีขึ้นไป โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มพระภิกษุสงฆ์ ประกอบด้วย พระภิกษุสงฆ์ จำนวน 5 รูป และ 2) กลุ่มฆราวาส ประกอบด้วย ทนายความ ตำรวจ พนักงานอัยการ ผู้พิพากษา และเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ จำนวน 5 คน รวมทั้งหมด 10 รูป/คน โดยกำหนดเกณฑ์ คือ มีอายุ 30 ปีขึ้นไป เป็นบุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย มีความเชี่ยวชาญในตำแหน่งงานที่รับผิดชอบ มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาโท และมีประสบการณ์ในตำแหน่งงาน 5 ปีขึ้นไป

1.2 เนื้อหา ได้แก่ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความที่เกี่ยวข้องกับการรอกการลงโทษ วิวัฒนาการทางความคิด สังคมอาชญาวิทยาทางศาสนา และทางด้านกฎหมาย ความคิดเห็นของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมและประชาชน และประมวลกฎหมายอาญา

2. ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง โดยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย กระบวนการยุติธรรม ด้านภาษา และด้านวิจัย จำนวน 5 คน ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนี

ความสอดคล้อง IOC ได้เท่ากับ 0.67 - 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86 มีความสอดคล้องถือว่าผ่านเกณฑ์ (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2546) จากนั้นจัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ แบ่งเป็น 3 ตอน คือ 1) ข้อมูลพื้นฐาน 2) การลงโทษของพระสงฆ์และฆราวาสโดยไม่รอกการลงโทษในกระบวนการยุติธรรมไทย การลงโทษพระภิกษุตามพระวินัยและกฎหมายอาญา และ 3) เสนอแนวทางปฏิบัติในการรอกการลงโทษพระสงฆ์ไทยและฆราวาสตามแนวทางปฏิบัติในกระบวนการยุติธรรม

3. ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยแบ่งออกเป็น 4 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน ระยะที่ 2 การรอกการลงโทษพระสงฆ์ไทยและฆราวาสผลในกระบวนการยุติธรรมไทย (การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร) ระยะที่ 3 การลงโทษของพระสงฆ์และฆราวาสโดยไม่รอกการลงโทษในกระบวนการยุติธรรมไทย การลงโทษพระภิกษุตามพระวินัยและกฎหมายอาญา (แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง) และระยะที่ 4 เสนอแนวทางปฏิบัติในการรอกการลงโทษพระสงฆ์ไทยและฆราวาสตามแนวทางปฏิบัติในกระบวนการยุติธรรม (การสังเคราะห์)

4. ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ข้อมูลเอกสาร (Content Analysis) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา โดยใช้เทคนิคสามเสา (ด้านข้อมูล ด้านผู้วิจัย ด้านทฤษฎี) ในการตรวจข้อมูลจากการสัมภาษณ์ว่าข้อมูลนั้นอึดอัด ถูกต้อง เพียงพอ และความเชื่อถือได้ของข้อมูลว่าจะสามารถตอบปัญหาของการศึกษาได้อย่างครบถ้วน

ผลการวิจัย

การศึกษาการลงโทษของพระสงฆ์และฆราวาสโดยไม่รอกการลงโทษในกระบวนการยุติธรรมไทย การลงโทษพระภิกษุตามพระวินัยและกฎหมายอาญา พบว่า ในกระบวนการยุติธรรมของคณะสงฆ์จะเป็นระบบควบคุมดูแลพระภิกษุ โดยประเภทโทษ และความผิดของพระสงฆ์แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ประเภทตามพระธรรมวินัย ประเภทตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และประเภทตามกฎหมายบ้านเมือง เมื่อความผิดเกิดขึ้นแล้วตามกฎหมายอาญา มาตรา 11 ได้แบ่งขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมคณะสงฆ์ไว้ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการปฏิบัติเบื้องต้น ขั้นตอนการฟ้องร้อง ขั้นตอนการไต่สวนมูลฟ้อง และขั้นตอนการลงนิคมกรรม (ลงโทษ) ซึ่งโทษที่จะได้รับนั้น แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ถวายคำแนะนำ ทำทัณฑ์บน และให้สละสมณเพศ ในกรณีพระสงฆ์ประพฤติไม่ดีกระทำความผิดร้ายแรงในทางพระวินัยจะ

ถึงขั้นอาบัติปาราชิกจะขาดจากความเป็นพระสงฆ์โดยทันทีที่จะกลับคืนสถานะเป็นฆราวาส ในส่วนของกฎหมายบ้านเมืองเมื่อมีการกล่าวหาว่าพระสงฆ์รูปใดกระทำความผิดทางอาญาและมีการ บังคับให้พระสงฆ์รูปนั้นสละสมณเพศ (จับ สีก) ตาม พรบ.สงฆ์ พ.ศ. 2561 หมวด 3 - 4 ว่าด้วยการปกครองคณะสงฆ์ตีความว่าพระสงฆ์เป็นเจ้าหน้าที่ทางการปกครองตามโครงสร้างเมื่อ กระทำความผิดพระวินัยต้องอาบัติ ต้องนำขึ้นสู่ศาลอาญาทุจริต และต้องสึกโดยทันที ตามมาตรา 29 และ 30 ที่มีวิธีการพิจารณาความแบบไต่สวนที่มุ่งเอาผิดจำเลยและเปิดโอกาสให้จำเลยต่อสู้คดี ยาก ศาลจะรับฟังพยานเอกสารภาครัฐมากกว่าประชาชนหรือฝ่ายจำเลยทำให้พระสงฆ์ที่ถูก กล่าวหามีโอกาสสู้คดีให้ชนะได้น้อย เช่นเดียวกันเมื่อพระสงฆ์มีความผิดทางอาญาต้องเข้าสู่ กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเช่นเดียวกับฆราวาส เว้นแต่เป็นกระทำความผิดร้ายแรงทางอาญา พิจารณาตามมาตรา 5 บัญญัติว่า “ความผิดใดที่การกระทำแม้แต่ส่วนหนึ่งส่วนใดได้กระทำใน ราชอาณาจักรก็ดี ผลแห่งการกระทำเกิดในราชอาณาจักร โดยผู้กระทำประสงค์ให้ผลนั้นเกิดใน ราชอาณาจักร หรือโดยลักษณะแห่งการกระทำ ผลที่เกิดขึ้นควรเกิดในราชอาณาจักร หรือ ย่อมจะสังเกตเห็นได้ว่าผลนั้นจะเกิดในราชอาณาจักรก็ดี ให้ถือว่าความผิดนั้นได้กระทำใน ราชอาณาจักร ในกรณีการเตรียมการ หรือพยายามกระทำการใดซึ่งกฎหมายบัญญัติเป็น ความผิด แม้การกระทำนั้นจะได้กระทำนอกราชอาณาจักร ถ้าหากการกระทำนั้นจะได้กระทำ ตลอดไปจนถึงขั้นความผิดสำเร็จ ผลจะเกิดขึ้นในราชอาณาจักรให้ถือว่า การเตรียมการ หรือพยายามกระทำความผิดนั้นได้กระทำในราชอาณาจักร” ดังนั้น หลักเกณฑ์ที่นำมาใช้กับ พระสงฆ์ในฐานะประชาชนของรัฐใช้เช่นเดียวกับฆราวาส ในขั้นตอนการพิจารณาคดีหรือ ดำเนินคดีเป็นไปตามกระบวนการยุติธรรมในกระบวนการพิจารณาคดีที่มีกฎหมายรองรับอยู่ แล้ว ส่วนการลาสิกขาบทนั้นเป็นเรื่องของกระบวนการปกครองของคณะสงฆ์ที่ขึ้นอยู่กับฐาน ความผิดมากกว่า ในกรณีที่ศาลพิสูจน์ว่าเป็นความเท็จ สามารถกลับมาบวชเป็นพระได้ดังเดิม

ดังผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ที่ว่า “กระบวนการยุติธรรมที่ปรากฏในบทบัญญัติทางกฎหมาย จึงต้องเริ่มต้นมาตั้งแต่ข้อเกิดของกฎหมายระบบกฎหมาย แนวคิดปรัชญาทางกฎหมาย กระบวนการทางกฎหมายที่มาจากอำนาจอธิปไตยของประชาชนโดยรวมตามวิถีทางเสรีนิยม ประชาธิปไตย มีบทบัญญัติทางกฎหมายที่สอดคล้องกับหลักนิติธรรม มีกระบวนการภาค ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมตรวจสอบการบังคับใช้กฎหมายของพนักงานเจ้าหน้าที่ ตั้งแต่เริ่มต้น กระบวนการยุติธรรมจนถึงสุดกระบวนการตัดสินบังคับคดีที่มีประชาชนเจ้าของอำนาจ

อธิปไตยมีอำนาจตรวจสอบความถูกต้อง ความเป็นกลาง ความชอบธรรมของการปฏิบัติการ ” (พนักงานอัยการ, 2565)

“การนำหลักการประชาธิปไตยมาใช้กับบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม และประชาชน ผู้ต้องขังได้รู้จักการใช้เหตุผลการใช้หลักนิติธรรมภายใต้กฎหมายเดียวกัน และสิทธิเสรีภาพอำนาจหน้าที่ของแต่ละฝ่ายในการสร้างศักยภาพในการแก้ปัญหาาร่วมกัน” (ทนายความ, 2565)

“ การกระทำความผิดของพระสงฆ์ร่วมเข้ามากับฆราวาส ที่เป็นการกระทำความผิดหลักในสังคมโดยทั่วไป พระสงฆ์สถานะเป็นนักบวชแต่มีสภาพทางบุคคลเป็นประชาชน เช่นเดียวกับฆราวาส และสามารถกระทำความผิดที่มีโทษทางอาญาของบ้านเมืองเช่นเดียวกับฆราวาส” และ “เหตุผลความจำเป็นในการรอกการลงโทษตามที่กล่าวข้างต้น ทำให้การลดงบประมาณการดูแลนักโทษผู้ถูกคุมขังลดลง ลดจำนวนผู้ถูกคุมขังจำคุกในเรือนจำลง ” (เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์, 2565)

การศึกษาการรอกการลงโทษพระสงฆ์ไทยและฆราวาสผลในกระบวนการยุติธรรมไทยพบว่า การรอกการลงโทษทำให้การลดงบประมาณการดูแลนักโทษผู้ถูกคุมขังลดลง ลดจำนวนผู้ถูกคุมขังจำคุกในเรือนจำลง ช่วยลดการตัดวงจรคนคุก หรือซ้ำเติม ที่เป็นข้อรังเกียจของคนในสังคมปัจจุบัน องค์ประกอบตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 เดิม ในการรอกการลงโทษกับประมวลกฎหมายอาญาใหม่นั้น คือ เดิมคำพิพากษาศาลจำคุกไม่เกิน 5 ปี โทษอาญาใหม่ต้องถูกจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดไม่เกิน 5 ปี มีการขยายการลงโทษ จำคุกเพิ่มขึ้นอีก 2 ปี เป็น 5 ปี ศาลจึงจะรอกการลงโทษพระภิกษุสงฆ์ไทยและฆราวาสได้ แต่ต้องมีการยื่นคำร้องตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ดังนั้น หากพิจารณาตามบทบัญญัติมาตรา 56 ศาลหรือผู้พิพากษาสามารถนำมาใช้ประกอบการพิจารณาการรอกการลงโทษได้ ทั้งพระสงฆ์และฆราวาส ไม่จำเป็นต้องมีความแตกต่างกันมากแต่อย่างใด กล่าวคือ การกระทำความผิดของพระสงฆ์มักจะเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดที่เป็นอาบัติปาราชิก ตามพระธรรมวินัยที่เป็นหน้าที่ของพระสงฆ์ในการพิจารณา แต่ถ้าหากเป็นความผิดทางอาญาในประมวลกฎหมายอาญาในฐานะความผิดต่าง ๆ นั้น ซึ่งถือว่าเป็นความผิดทางอาญาบ้านเมือง พระสงฆ์จะต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเช่นเดียวกับฆราวาส ปัญหาของพระสงฆ์ก็คือ การถูกควบคุมตัวของเจ้าพนักงานปกครอง ตำรวจ ที่ทำให้พระสงฆ์ต้องลาสิกขาบท ซึ่งเป็นกฎหมายของพระสงฆ์ที่ต้องหาแนวทางการควบคุมตัวพระสงฆ์กันเองเพื่อไม่ต้องมีการลาสิกขาบท เว้นแต่เป็นการกระทำความผิด

ร้ายแรงในทางอาญา หลักเกณฑ์การพิจารณาตามมาตรา 5 แต่อาจมีข้อแตกต่างที่เกิดขึ้นโดยสถานะของพระสงฆ์ ในการใช้ดุลพินิจของศาลพิจารณาในกรณีเข้าหลักเกณฑ์ตามมาตรา 56 สิ่งที่แตกต่างกันของพระสงฆ์กับฆราวาส คือ อายุของพระสงฆ์สามารถพิจารณาตามวัยวุฒิ เช่นเดียวกับฆราวาสได้แต่มีข้อดุลพินิจที่เพิ่มเติมเข้ามาของอายุพรรษา ในการครองสมณะเพศของพระสงฆ์ที่ทำให้เกิดความแตกต่าง ในพรรษาที่ครองสมณะเพศจะมีความรู้สึกสำนึกที่ดี ผิดชอบ ชั่วดี ของพระสงฆ์มากกว่าฆราวาส มีการยับยั้งชั่งใจมากกว่าฆราวาส มีความคึกคะนองน้อยกว่าฆราวาส มีคุณธรรมจริยธรรมที่เป็นกรอบของสมณะมากกว่าฆราวาส ผ่านการอบรมทางจิตในการปฏิบัติธรรมที่เป็นการเพาะบ่มมากกว่าฆราวาส มีสติปัญญาทางการศึกษาอบรมในธรรมศึกษามากกว่า ถ้าหากได้รับการพิจารณาระยะเวลาการรอลงโทษจะน้อยกว่าฆราวาส จะเห็นได้ว่า จากการลงโทษพระสงฆ์ไทยและฆราวาสนั้น จำเป็นต้องนำหลักประชาธิปไตย มาใช้วิเคราะห์การรอลงโทษ อันได้แก่ หลักสิทธิเสรีภาพ หลักนิติธรรม หลักทฤษฎีเหตุผล หลักการทางกฎหมาย หลักการบริหารทางการเมือง หลักพฤติกรรมชุมชน และหลักความยุติธรรม ดังนั้น ควรนำหลักประชาธิปไตยที่มีการรับรองสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาคของประชาชน โดยยึดกฎหมายและกระบวนการทางกฎหมายแห่งรัฐธรรมนูญ และนำหลักบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ มาใช้วิเคราะห์การรอลงโทษ

การศึกษาเสนอแนวทางปฏิบัติในการรอลงโทษพระสงฆ์ไทยและฆราวาสตามแนวทางปฏิบัติในกระบวนการยุติธรรม พบว่า ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 ควรมีการปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติกฎหมายให้มีความชัดเจน ครอบคลุม และเหมาะสมกับสถานการณ์ทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในสังคมวิทยาการเมืองที่ให้กระบวนการยุติธรรมดำเนินคดีอาญานำหลักแนวคิดยุติธรรมชุมชน ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมเพื่อร่วมแก้ปัญหาอาชญากรรมตรงจุด ต้นเหตุ ดังนี้

1. บุคคลที่มีชุมชนพื้นถิ่นอยู่อาศัยเป็นสำคัญในรูปแบบคณะกรรมการชุมชนท้องถิ่น การแก้ไขบทบัญญัติในกระบวนการยุติธรรมที่ศาลผู้พิพากษาที่พิจารณาคดี สามารถนำแนวคิดยุติธรรมชุมชนมาใช้ประกอบการพิจารณาโดยไม่ต้องให้คู่ความในคดีร้องขอเป็นการสร้างหลักการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และการพึ่งพาซึ่งกันและกันของกระบวนการยุติธรรมที่มีเขตอำนาจในชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ และประสานสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นในชุมชนสังคมต่อไป ดังนั้น การแก้ไขบทบัญญัติมาตรา 56 แห่งประมวลกฎหมายอาญานั้น หลักในเรื่องการ

รอกการลงโทษนั้น ศาลสามารถเห็นสมควรและใช้อำนาจในการรอกการลงโทษได้เองหากเข้าหลักเกณฑ์ตามที่มาตรา 56 กำหนดไว้ หรือคู่ความร้องขอก็สามารถทำได้

2. การกำหนดให้ศาลใช้ดุลพินิจพิจารณาข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับผู้กระทำความผิด เพื่อใช้เป็นมาตรการดำเนินการกับผู้กระทำความผิด โดยกำหนดให้เมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิด หรือการรู้สึกความผิด และพยายามบรรเทาผลร้ายที่เกิดขึ้น หรือเหตุอื่นอันควรปรานีแล้ว ศาลจะพิพากษาว่าผู้นั้นมีความผิดแต่รอกการกำหนดโทษ หรือกำหนดโทษแต่รอกการลงโทษไว้ ไม่ว่าจะเป็นโทษจำคุกหรือปรับอย่างหนึ่งอย่างใดหรือทั้งสองอย่าง เพื่อให้โอกาสกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาล จะได้กำหนดแต่ต้องไม่เกินห้าปี นับแต่วันที่ศาลพิพากษา โดยจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติของผู้นั้นด้วยหรือไม่ก็ได้

3. ในการกำหนดโทษมีการใช้บัญชีระดับอัตราโทษ (Sentencing guide line) หรือยึดออกมาช่วยเป็นกรอบให้การใช้ดุลพินิจเป็นแนวทางเดียวกัน และในการพิจารณา กำหนดโทษของศาลเพื่อลงโทษ จำเลยนั้นศาลจะไม่ได้พิจารณาข้อเท็จจริง หรือข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อจำเลย ซึ่งการกำหนดโทษมีการใช้บัญชีระดับอัตราโทษ (Sentencing guide line) ดังนั้น ควรการใช้ดุลพินิจกำหนดโทษให้มีมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งการกำหนดเกณฑ์ดังกล่าว จะทำให้การลงโทษผู้กระทำความผิดนั้นเกิดความชัดเจน เหมาะสมกับบุคคลและหลักการลงโทษให้ได้สัดส่วน

4. เพิ่มเติมบทบัญญัติในพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 หรือเป็นกฎกระทรวงประกาศตามแค่ว่าจะดำเนินการให้สอดคล้อง ซึ่งเป็นการส่งเสริมการกระจายอำนาจในการปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม แต่ไม่ควรให้อำนาจในการรอกการลงโทษจำคุก ซึ่งเป็นอำนาจสำคัญ

อภิปรายผล

จากการศึกษาการลงโทษของพระสงฆ์และฆราวาสโดยไม่รอกการลงโทษในกระบวนการยุติธรรมไทย การลงโทษพระภิกษุตามพระวินัยและกฎหมายอาญา ในกระบวนการยุติธรรมของคณะสงฆ์จะเป็นระบบควบคุมดูแลพระภิกษุ โดยประเภทโทษ และความผิดของพระสงฆ์ จากกฎหมายอาญา มาตรา 11 ได้แบ่งขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมคณะสงฆ์ไว้ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการปฏิบัติเบื้องต้น ขั้นตอนการฟ้องร้อง ขั้นตอนการไต่สวนมูลฟ้อง และ

ขั้นตอนการลงนิคหกรรม (ลงโทษ) ซึ่งโทษที่จะได้รับมี 3 ระดับ คือ ถวายคำแนะนำ ทำทัณฑ์บน และให้สละสมณเพศ ในทางพระวินัยหากพระสงฆ์ประพฤติน่าติระทำความผิดร้ายแรงถึงขั้นอาบัติปาราชิกจะถูกตัดสินให้ขาดจากความเป็นพระสงฆ์ และในทางกฎหมายเมื่อพระสงฆ์กระทำผิดทางอาญาจะบังคับให้พระสงฆ์สละสมณเพศทันที (จับ สีก) และเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเช่นเดียวกับฆราวาส ในขั้นตอนการพิจารณาคดีหรือดำเนินคดีเป็นไปตามกระบวนการยุติธรรมในกระบวนการพิจารณาคดีที่มีกฎหมายรองรับอยู่แล้ว ในขณะเดียวกันศาลพิสูจน์แล้วว่าเป็นความเท็จสามารถกลับมาบวชเป็นพระได้ดังเดิม ดังนั้น พระสงฆ์เมื่อทำความผิดที่เป็นกฎหมายบ้านเมืองที่มีโดยอาญาก่ออยู่ในสถานะประชาชนคนหนึ่งตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ ส่วนความผิดพระธรรมวินัยจะต้องไปตามกฎของสงฆ์ ดังเช่นพระมหาเสาร์คำ ฌมมธีโร และภัสนันท์ พวงเถื่อน ได้กล่าวไว้ว่าเมื่อสังคมประกอบด้วยบุคคลที่หลากหลายสถานะ และหลากหลายพฤติกรรม ทำให้ในแต่ละสังคมย่อมมีระเบียบปฏิบัติเฉพาะของกลุ่มสังคมนั้น เช่นเดียวกับการที่พระภิกษุสงฆ์อยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ ซึ่งมีทั้งพระภิกษุที่ประพฤติดีและประพฤติไม่ดี จึงเกิดกระบวนการยุติธรรมของคณะสงฆ์เพื่อเป็นระบบควบคุมดูแลพระภิกษุ โดยประเภทโทษและความผิดของพระภิกษุสงฆ์แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ประเภทตามพระธรรมวินัย ประเภทตามพระราชบัญญัติ คณะสงฆ์ กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช คำสั่งของผู้บังคับบัญชาเหนือตน และประเภทตามกฎหมายบ้านเมือง ทั้งนี้ในกระบวนการยุติธรรมของคณะสงฆ์ เมื่อความผิดเกิดขึ้นแล้วตามกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 11 ได้แบ่งขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมคณะสงฆ์ไว้ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการปฏิบัติเบื้องต้น ขั้นตอนการฟ้องร้อง ขั้นตอนการไต่สวนมูลฟ้อง และขั้นตอนการลงนิคหกรรม (ลงโทษ) ซึ่งโทษที่จะได้รับนั้น แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ถวายคำแนะนำ ทำทัณฑ์บน และให้สละสมณเพศ ซึ่งผู้ที่มีอำนาจลงนิคหกรรมได้นั้น จะเป็นเจ้าอาวาส เจ้าคณะปกครองสงฆ์ พระวินยาธิการ พระภิกษุผู้พิจารณา หรือคณะผู้พิจารณา และหากมีความผิดที่เนื่องด้วยกฎหมายอาญา ก็ต้องรับโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 คือ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ ริบทรัพย์สิน นอกจากนี้ เมื่อมีความผิดเข้าสู่กระบวนการแล้ว ยังมีลักษณะที่แยกออกไปเป็น 2 ทาง คือ กระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก กรณีที่เป็นพระสงฆ์นอกพื้นที่ที่มีความผิดเป็นอาญาแผ่นดินหรือความผิดนั้นเป็นลักษณะโลกวัชชะกับทั้งเป็นที่สนใจของสังคม กระบวนการจะมีความรวดเร็ว ยากต่อการเจรจา ประนีประนอมยอมความ และโทษที่ได้รับจะเป็นโทษหนัก (พระมหาเสาร์คำ ฌมมธีโร และภัสนันท์ พวงเถื่อน, 2563)

จากการศึกษาการรอลงโทษพระสงฆ์ไทยและฆราวาสในกระบวนการยุติธรรมไทย หลักแนวคิดยุติธรรมชุมชนนั้น เห็นได้ว่าการนำหลักประชาธิปไตยที่มีลักษณะสำคัญ ประกอบด้วย หลักความเสมอภาค หลักสิทธิเสรีภาพและหน้าที่หลักนิติธรรมหลักการใช้เหตุผล หลักการมีส่วนร่วมทางการเมืองนำมาใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาอาชญากรรม หลักการตอกย้ำ ปทัสถานทางพฤติกรรมชุมชน หลักการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ หลักการคุ้มครองความปลอดภัย สาธารณะ ในการรอลงโทษต้องนำหลักความเสมอภาคเท่าเทียม และหลักการลักโทษสายสัมพันธ์หลักการพึ่งพาซึ่งกันและกัน รวมถึงหลักการเป็นผู้ที่มีจิตสาธารณะ ดังนั้น หลักการที่กล่าวมาทั้งหมดนำมาเสริมโครงสร้างทางสังคมที่สร้างอรรถประโยชน์เกิดขึ้นกับสังคมโดยรวม โดยการนำหลักประชาธิปไตยที่นำมารับรองสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค และความเท่าเทียมกันของประชาชน โดยยึดถือกฎหมายและกระบวนการทางกฎหมายแห่งรัฐธรรมนูญเป็นหลัก ประกอบกับนำหลักบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติมาใช้ประกอบควบคู่กับวิเคราะห์การรอลงโทษ จะทำให้หลักเกณฑ์นั้นสมดุล มีเหตุมีผล ช่วยในการตัดสินใจ ดังเช่น สมบัติ ชัยวนิชย์ ได้กล่าวว่าการกำหนดโทษในประเทศไทย ศาลเลือกใช้การรอลงโทษ หรือการรอลงโทษกำหนดโทษแทนการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดได้ หากเข้าหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งจะส่งผลให้ผู้กระทำความผิดเล็กน้อยไม่จำเป็นต้องรับโทษจำคุก จึงเป็นช่องทางที่เปิดให้ศาลใช้ดุลพินิจในการเลือกกำหนดโทษทางอาญาให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละรายด้วย จึงสรุปได้ว่า การลงโทษแบบเรียงกระทงเป็นการลงโทษแบบเรียงเป็นรูปแบบการลงโทษที่เป็นประโยชน์ในแง่ของการส่งสารต่อสาธารณะเป็นการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ หนึ่งในด้านการป้องกันอาชญากรรมการกระทำผิดวิธีหนึ่ง เนื่องจากการเรียงกระทงลงโทษเป็นเสมือนการเน้นย้ำความผิดในแต่ละฐานของความผิดที่เพิ่มขึ้นมาอย่างไ้ก็ตาม ศาลก็ต้องคำนึงถึงโทษรวมในส่วนลดโทษที่เท่ากันในจุดอื่นเพื่อให้ผลรวมโทษสุดท้ายนั้นเหมาะสมกับภาพรวมของความผิดด้วย (สมบัติ ชัยวนิชย์, 2563)

จากการศึกษาเสนอแนวทางปฏิบัติในการรอลงโทษพระสงฆ์ไทยและฆราวาสตามแนวทางปฏิบัติในกระบวนการยุติธรรม ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 ควรมีการปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติกฎหมายให้มีความชัดเจน ครอบคลุม และเหมาะสมกับสถานการณ์ทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงและเกิดกระบวนการยุติธรรม ดังนี้ 1) การกำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องการรอลงโทษนั้น ศาลสามารถเห็นสมควรและใช้อำนาจในการรอลงโทษได้เองหากเข้าหลักเกณฑ์ตามมาตรา 56 กำหนดไว้ หรือคู่ความร้องขอก็สามารถทำได้ 2) การกำหนดให้ศาลใช้ดุลพินิจพิจารณาข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับผู้กระทำความผิด เพื่อใช้เป็น

มาตรการดำเนินการกับผู้กระทำความผิด โดยกำหนดคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการพิจารณา เช่น อายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น เพื่อให้โอกาสกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด 3) ในการกำหนดโทษ มีการใช้บัญชีระดับอัตราโทษ (Sentencing guide line) ควรชุดลพินิจกำหนดโทษให้มีมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งการกำหนดเกณฑ์ดังกล่าวจะทำให้การลงโทษผู้กระทำความผิดนั้นเกิดความชัดเจน เหมาะสมกับบุคคลและหลักการลงโทษให้ได้สัดส่วน และ 4) เพิ่มเติมบทบัญญัติในพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 หรือเป็นการส่งเสริมการกระจายอำนาจในการปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม แต่ไม่ควรให้อำนาจในการรอกการลงโทษจำคุก ดังเช่น สุพิชฌาย์ ศิริวัฒนา สีตะสิทธิ์ ได้กล่าวถึงการปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมของไทยให้อยู่ภายในกรอบของทฤษฎีทัณฑ์วิทิตยาทั้งสี่ทฤษฎีให้มากยิ่งขึ้น ด้วยการแก้ไขกฎหมาย 5 เรื่องหลัก คือ 1) ให้มีการปรับปรุงกฎหมายอาญาที่มีอัตราโทษโดยเฉพาะโทษปรับให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบัน 2) ให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจกำหนดโทษของศาลให้สอดคล้อง และเป็นไปตามทฤษฎีทัณฑ์วิทิตยามากยิ่งขึ้น 3) ให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับโทษและวิธีการคุมประพฤติผู้กระทำความผิดทั่วไปและผู้กระทำความผิดซ้ำให้มีมาตรการทางเลือกที่ศาลจะสามารถนำมาปรับใช้ได้มากขึ้นและให้มาตรการต่าง ๆ มีประสิทธิภาพในการป้องกันและตัดโอกาสในการกระทำความผิดซ้ำ รวมไปถึงการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดได้มากยิ่งขึ้น 4) ให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับการปฏิบัติงานราชทัณฑ์และการปฏิบัติงานคุมประพฤติให้เป็นไปในแนวทางแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดอย่างเต็มรูปแบบ และ 5) เสนอให้มีการพักการลงโทษและการพระราชทานอภัยโทษให้มีความสำคัญกับการพิจารณาพัฒนาการในการแก้ไขฟื้นฟูตนเองของผู้กระทำความผิดและความเสี่ยงในการกระทำความผิดซ้ำแต่ละรายให้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากเมื่อเกิดขึ้นร่วมกันแล้วส่งผลให้ กระบวนการยุติธรรมไทยไม่เป็นไปตามทฤษฎีทัณฑ์วิทิตยาใด ๆ เลย และจึงส่งผลต่อเนื่องไปถึงการ กระทำความผิดกฎหมายซ้ำของผู้กระทำความผิดในประเทศไทย (สุพิชฌาย์ ศิริวัฒนา สีตะสิทธิ์, 2558)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การลงโทษของพระสงฆ์และฆราวาสโดยไม่รอกการลงโทษในกระบวนการยุติธรรมไทย การลงโทษพระภิกษุตามพระวินัยและกฎหมายอาญา ในทางพระวินัยหากพระสงฆ์ประพฤติ

ไม่ตีกระทำความผิดร้ายแรงถึงขั้นอาบัติปาราชิกจะถูกตัดสินให้ขาดจากความเป็นพระสงฆ์ และในทางกฎหมายเมื่อพระสงฆ์กระทำความผิดทางอาญาจะบังคับให้พระสงฆ์สละสมณเพศทันที (จับ ลี) และเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเช่นเดียวกับฆราวาส ในขั้นตอนการพิจารณาคดีหรือดำเนินคดีเป็นไปตามกระบวนการยุติธรรมในกระบวนการพิจารณาคดีที่มีกฎหมายรองรับอยู่แล้ว ในขณะที่เดียวกันศาลพิสูจน์แล้วว่าเป็นความเท็จสามารถกลับมาบวชเป็นพระได้ดังเดิม ในส่วนของการรื้อการลงโทษพระสงฆ์ไทยและฆราวาสในกระบวนการยุติธรรมไทย การนำหลักประชาธิปไตยที่นำมารับรองสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค และความเท่าเทียมกันของประชาชน โดยยึดถือกฎหมายและกระบวนการทางกฎหมายแห่งรัฐธรรมนูญเป็นหลัก ประกอบกับนำหลักบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติมาใช้ประกอบควบคู่กับวิเคราะห์การรื้อการลงโทษ จะทำให้หลักเกณฑ์นั้นสมดุล มีเหตุผล ซึ่งช่วยในการตัดสิน ซึ่งได้เสนอแนวทางปฏิบัติในการรื้อการลงโทษพระสงฆ์ไทยและฆราวาสตามแนวทางปฏิบัติในกระบวนการยุติธรรม คือ การกำหนดให้ศาลใช้ดุลพินิจพิจารณาข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับผู้กระทำความผิด เพื่อใช้เป็นมาตรการดำเนินการกับผู้กระทำความผิด โดยกำหนดคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการพิจารณา เช่น อายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น เพื่อให้โอกาสกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด และควรการใช้ดุลพินิจกำหนดโทษให้มีมาตรฐานเดียวกัน มีความชัดเจน เหมาะสมกับบุคคลและหลักการลงโทษให้ได้สัดส่วน ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ คือ การจัดอบรมภาคปฏิบัติสร้างแนวทางในการประสานงาน และสร้างสามัญสำนึกในการทำงานร่วมกันเพื่อแสวงหาอาชญากรรม ในการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันถักทอความสัมพันธ์หรือสร้างความสมานฉันท์ และปรับทัศนคติ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายคือ คณะสงฆ์ควรมีนโยบายที่จะแยกระบบกระบวนการยุติธรรมออกจากงานด้านการปกครอง โดยพระภิกษุที่ทำงานด้านกระบวนการยุติธรรมต้องไม่มีหน้าที่ทางการปกครอง ซึ่งจะช่วยให้ลดความลังเลในการตัดสินคดีที่เป็นกระแสวิกฤต หรือจะมีผลกระทบต่อบรรบบปกครอง ทั้งนี้ยังเป็นการกระจายอำนาจ และเพิ่มความมีเอกภาพในการทำงานโดยไม่ถูกกดดันจากสายการบังคับบัญชาแบบระบบเดิมที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป คือ ควรศึกษากระบวนการยุติธรรมทางอาชญาในการคุ้มครองสิทธิของจำเลยในการให้คำแนะนำแก่ผู้กระทำความผิดทั้งพระสงฆ์และฆราวาส ในความผิดที่ไม่สูงตามกฎหมายในกระบวนการรื้อการลงโทษ

เอกสารอ้างอิง

- เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์. (18 มีนาคม 2565). การวิเคราะห์การรอกการลงโทษพระสงฆ์ไทยและ
ฆราวาสในกระบวนการยุติธรรมไทย. (ประเสริฐ ลิมประเสริฐ และพระสิทธินิติธาดา,
ผู้สัมภาษณ์)
- ชนะรัตน์ ผกาพันธ์. (2560). มาตรการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมทาง
อาญา ของประเทศไทย. ใน วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมาย
อาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- นายความ. (20 มีนาคม 2565). การวิเคราะห์การรอกการลงโทษพระสงฆ์ไทยและฆราวาสใน
กระบวนการยุติธรรมไทย. (ประเสริฐ ลิมประเสริฐ และพระสิทธินิติธาดา, ผู้สัมภาษณ์)
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย. (เล่มที่ 2). กรุงเทพมหานคร:
สุวีริยาการพิมพ์.
- ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์. (2535). รายงานการวิจัยเรื่องการบริหารงานยุติธรรมในระบอบ
ประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนาบริหารศาสตร์.
- พนักงานอัยการ. (24 มีนาคม 2565). การวิเคราะห์การรอกการลงโทษพระสงฆ์ไทยและฆราวาส
ในกระบวนการยุติธรรมไทย. (ประเสริฐ ลิมประเสริฐ และพระสิทธินิติธาดา,
ผู้สัมภาษณ์)
- พระมหาเสาร์คำ ธรรมธีโร และภัสสนันท์ พ่วงเถื่อน. (2563). หลักธรรมาภิบาลในกระบวนการ
ยุติธรรมของคณะสงฆ์ในจังหวัดชลบุรี. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 9(1),
135-147.
- ศรีลา ทองกลาง. (2563). ร่างพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและ
ค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา. เรียกใช้เมื่อ 5 มกราคม 2563 จาก [www.polsci.
chula.ac.th/sumonthip](http://www.polsci.chula.ac.th/sumonthip)
- สมบัติ ชัยวณิชย์. (2563). ปัญหาในการลงโทษให้เหมาะสมกับบุคคล. วารสารสังคมศาสตร์และ
มนุษยวิทยาเชิงพุทธ, 5(9), 278-265.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2546). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: บริษัท
เฟื่องฟ้า พรินติ้ง.

- สุพิชฌาย์ ศิริวัฒนา สัตะสิทธิ์. (2558). แนวทางที่เหมาะสมในการลงโทษและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดซ้ำในกระบวนการยุติธรรมไทย. ใน ดุษฎีนิพนธ์นิติศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สมนทิพย์ จิตสว่าง. (2563). เอกสารประกอบคำบรรยาย “อาชญาวิทยา”. เรียกใช้เมื่อ 5 มกราคม 2563 จาก www.polsci.chula.ac.th/sumonthip
- อัษฎางค์ เชี่ยวธาตา. (2549). ความร่วมมือระหว่างองค์กรกระบวนการยุติธรรมต่อกรณีข้อมูลข่าวสารเพื่อประสิทธิภาพการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยการยุติธรรม สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม.
- อำนาจ เนตยสุภา. (2563). สารสำคัญของ การแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. เรียกใช้เมื่อ 5 มกราคม 2563 จาก www.ago.go.th/bykanongdetch/viaya.html
- Aker, R. L. (1955). *Criminological Theories: Introduction and Evaluation*. Los Angeles: Roxbury Publishing Company.